

Anno MDCCXXIX.

De Cataracta. Hentici.

- Fontes medicato Lignicensi. Rückert.

MDCCXXX

- immoderata haemorrhoidum Fluxione. Geusfenkine
- haemorrhagia cerebri. Clauder
- haemoptysis. Harnisch.
- Fontis Padani et Schnabacensis convenientia. Haendtschky.
- haemorrhagia uteri. Luders.
- Doloribus. Ludolf.
- Oryctographia Hallensis. Lerche.
- Venae Sectionis abusu. Wahl.
- haemorrhagia viarum urinariarum. Heinsius

theses anatomico-medicae miscellaneae. Adolphus.

MDCCXXXI

De medicina simplicissima summae efficaciae. Pyl.

- dolore cardialgico. Habicht.
- dolore cephalico - Bentig.
- metastasi. Fontag.
- dolore et spasmu ex calculo felleo. Nitsch.
- differenti medicamentorum operatione secundum diversam corporis idiosyncrasiam. Nimptzer
- cura partus modo enixi et lactantis. Koubas.
- acidulis Vetera quensibus. Rhonere.
- dolore ex calculo renum. Toblin.

De vera perpetui mobilis in homine vivo
Idea. Wackler.

- genuina Chlorosis indole, origine et cura-
tione. Emmrich.
- vitae animalis confederal: theoretico-pract.
Tralles.

MDCCLXXXII.

- cognoscenda corporis humani natura ex
effectu remediorum. Gosky.
- acido vitrioli viscoso. Hoffmann.
- vero universae Medicinae principio in
structura corporis mechanica reperiundo.
Grosse.
- febris tunc ipsa morbo. Hutter.
- purpura scorbutica ex praegresso haemor-
rhoidum fluxu nimio. Collierij.
- vera mali epileptici causa. Buttner.

4

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
**HÆMORRHAGIA
CEREBRI**

QVAM
PROPITIO NVMINE SVMMO
PRÆSIDE
D. FRIDER. HOFFMANNO
FACVLTATIS MEDICÆ SENIORE

AD
DOCTORIS IN MEDICINA
DIGNITATEM ET PRIVILEGIA
RITE OBTINENDA

AD D. 8. AVGVSTI A. R. S. MDCCCXXX.
PVBLICO EXAMINI

SVBMITTET
GABRIEL ZACHARIAS CLAVDER
ALTENBVRGENSIS MISNICVS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ
TYPIS GEORGII IACOBI LEHMANNI VIDVÆ.

DISSERTATIO IN PUBLICA MEDICA

DE

HÆMORRHOÏDIA
CEREBRI

PROPTER SYMPTOMATA SYMPTOMATA

HÆMORRHOÏDIA
D. FRIDRICH HOFFMANN

LEONHARDUS HOFFMANN

PROFESSOR

DOCTOR ORIGINIS MEDICINÆ

IN UNIVERSITATE HALLENSI

ANNO MDCCLXXII

HALLE

GABRIEL MÜLLER

LIBRARII

IN BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS HALLENSI

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

DE

HÆMORRHAGIA
CEREBRI.

PROOEMIUM.

Italis ille humor, sanguis, quamdiu vitæ usibus servit, continetur vasorum conceptaculis, in iisdem motu circumagitur perenni, ac eorum ministerio per omnem corporis compagem, ad secretiones & excretiones cum nutritione perficiendas, dimittitur. Simulac vero canalium alveis elabitur & non amplius per eosdem

A 2

mo-

movetur, vitali usui non tantum fit ineptus, verum etiam haud raro vitæ sanitatque infert detrimentum. Iam universum omnino corpus est vasculosum, ex innumeris majoribus, minoribus, minimisque tubulis contextum, & ipsi canales ita comparati, ut ab humore contento facile diduci queant atque perrumpi. Hinc hæmorrhagiæ sunt tam frequentes, atque etiam in locis tam diversis, quin observatorum fide, in omnibus fere corporis partibus, subinde succedunt. Id autem jam pridem notarunt medentum attentiores, differentem maxime hæmorrhagarum esse indolem ac rationem; quasdam cum sanitatis emolumento, quasdam vicissim cum ipsius, quin vitæ detrimento, contingere. Ex illis maxime esse, quæ non modo sanguinem copia sanitati infestum eliminant, sed & moderatæ ac successive eveniunt iis in locis, ubi effusus cruor commode foras ire, & vulnuscula e quibus prodiit iterum coire queunt. Corporis vero integritatem vitamque destruere has, quæ licet quandoque sanguinem nimium

um evehant, tamen non solum cum impetu & excessu fiunt, sed etiam in nobilioribus internis iis partibus, ubi nec hiatus vasorum adduci possunt, neque elapsus vasis sanguis foras agi, sed subsistens, aut plane putrescens, functiones turbat ac tandem destruit. De illis quidem sanguinis profluviis, quæ in salutem cedunt, plena sunt nostro hoc tempore Medicorum scripta & ora, nec eapropter ut de iis hoc loco dicamus necessarium. Sed quæ ex naturæ, ut opinio fert, vel quasi errore, damnosæ atque exitiales sunt hæmorrhagiæ, de iis frigide admodum differitur. Interim experientia, optima rerum magistra, uberius edocet, has non minus frequentes esse quam illas, multosque tollere e medio, ac proinde medicæ considerationis esse quam maxime. Sane, quam grave periculum vitæ immineat ex ruptis in pulmonibus vasculis, in ventriculo brevibus vasis, in intestinorum interioribus cum mesenterio communicantibus, renum quoque & vesicæ tubulis sanguiferis, apud omnes, qui vel nomen hæmoptyses, cruenti vomitus,

morbi nigri Hippocratis & miſtus cruenti, exaudiverunt, eſt in comperto. Quin haud adeo raræ in Medicorum commentariis ſunt obſervationes, de vaſorum ſanguineorum in locis plane inſolitis crepatura & facto inde ſanguinis effluxu ſubitam mortem inferente. Nosmet ipſi novimus feminam, ex improviſo lipothymia affectam & intra decem horas fatiſ cedentem, in qua ſectiõne facta, totum abdominis cavum ſanguine plenum & rupta in ovario dextro vaſa cum multis ſanguinis grumis offendimus. In viro quoque ſubito pereunte, dextrum thoracis latus ſarctum cruore deprehendimus, qui procul dubio ex aperto majori vaſe fuerat effuſus. Inprimis autem hunc in cenſum referenda illa ſanguinis profuſio, quæ contingit in cerebro. Hæc enim frequens admodum eſt, & partis in quo evenit functiõ ad ſenſum motumque tam excellens ac neceſſaria, ut ipſa turbata, vel prorfus deſtructa, diſcrimen immineat graviffimum, quin ipſe interitus. Quo atrocius igitur atque frequenſius eſt hoc malum, eo magis neceſſarium, ut

ut medentes id penitus pernoscant ac in illud inquirant cum cura. In Medicorum autem scholis plerumque generali apoplexiæ denominatione insigniri, atque etiam, ceteri species ipsius gravissima, cum reliquis simul exponi solet. Quia tamen apoplexia sic dicta sanguinea gradu, & præterea a reliquis apoplexiæ speciebus, ratione indolis, eventus ac medendi methodi multum differt; merito omnino ejusdem disquisitionem sigillatim, ne confusio fiat, instituentiam, atque etiam eidem nomen, ex ipsa formali morbi ratione petitum, imponendum esse, arbitramur. Id jam nobis exsequendum summus & in specimine hoc inaugurali differere constituimus: DE HÆMORRHAGIA CEREBRI, ita, ut prius indolem, signa, causas & eventum hujus mali sistamus, de quo pacto eidem occurrendum idque arcendum sit tradamus, tum cautelas hunc in finem utiles exponamus, ac tandem exempla memoratu digna cum adjuncto judicio addamus. Annuat propitium summum Numen cœpto labori, eundem benignissime secundet atque in salutarem finem dirigat!

THE-

THESES PATHOLOGICÆ.

I.

Ipsum quidem nomen hæmorrhagiæ cerebri jam indicat, quis & qualis sit ille, de quo agemus morbus. Ut tamen eo magis perspicuus in limine fiat conceptus, tenendum: nobis hoc nomine venire sanguinis in cerebro effusionem, ab ipsius nimia ibi congestione, vasa valde distendente; tandemque unum aut alterum perumpente, ortam, functiones, animales potissimum & vitales, turbantem & plerumque mortem inferentem.

II. Hæmorrhagiam cerebri existere revera, ejusdemque proximam causam esse rupturam vasorum in eo, luculenter monstrant sectiones anatomicae in defunctis institutæ. His enim in comperto est: sanguinem modo inter cranium & duram matrem, modo inter hanc & piam matrem, frequentius hanc inter & cerebrum, frequentissime in hujus anfractus & ventriculos, quandoque in basin ipsius, interdum minori, interdum etiam satis magna copia, effundi. His quoque constat: ipsa sanguifera vasa, per cerebri membranas & corticem discurrentia, sanguine nunc liquido, nunc concreto turgida & veluti varicosa, haud raro etiam rupta conspici.

III. Pars igitur primario affecta est cerebrum, quod ad concipiendam sanguinis stagnationem & inde oriundam hæmorrhagiam admodum dispositum. Etenim insignis sanguinis quantitas, & si non dimidia, minimum, teste MALPIGHIO, tertia pars, illius qui in toto corpore est, eo per quatuor capaces fatis arterias

arterias adducitur. Dein arteriosa hæc sanguinem advehentia vasa tortuosum admodum ubique, & maxime in pia matre, servant tractum. Tum, quod maximum, ipsæ hæc arteriæ, postquam subierunt cranium, deposita exteriori tendinea, potissimo motus systaltici instrumento, tunica, tenuiores longe sunt, quam in reliquo corpore, & quasi venas referunt. Ne dicam, adeo demum gracilescere hæc vasa, ut sanguinis per ipsarum angustias in venulas socias transitus, sensus plane subterfugiat. Quæ omnia faciunt utique, ut sanguis heic tardius circumeat, facile etiam subsistat, aditu in venas expedito facile intercludatur, novique accessu cumulatus continuo, alveos canalium admodum dilatet & ad consequutura plura mala anam præbeat.

IV. Inprimis præsentem jam eiusmodi dispositionem, facilis postea in rupturam & effluxum est transitus, tum videlicet, ubi accesserint causæ, quæ sanguinem majori copia & cum impetu ad caput congerunt, ejusdem in ipso stagnationem invitant ac liberum per vasa cursum valide sufflamant. Sic enim demum fit, ut vasa non modo cruore turgeant, sed & ab apulso jugiter novo nimium facta, dehiscant, rumpantur & sanguinem effundant. Id quod maxime in piæ meningis vasculis, nec non iis, quæ choroideos plexus constituunt, contingere, cadaverum sectione constat.

V. Interim, quia cerebrum nobile illud est organon, quod dicatur secretioni illius liquidi, quod

B

per

per nervos ad omnes corporis partes amandatam, iis sensum præstat ac motum, aliter fieri nequit, quam ut turbata, aut plane abolita, per effusum partim, partim subsistentem sanguinem, hac ejus functione, sanitas & vita graviter periclitentur, quin profus destruantur. Scilicet tam congestus, quam effusus in cerebro sanguis, sufflaminant reliqui per illud progressum; hoc autem intercepto, intercipiatur necessario sequestratio secernendi ex sanguine nervorum succi. Dein elapsus vasorum alveis incumbens cruor & dilatata plus æquo arteriolæ, in continuatas prefasque medullares fibras, vix quicquam transmittunt fluidi, cujus vigore tendendæ perpetuo ad sensum motumque nervorum fibrillæ. Atque adeo deficiente secretione & influxu hujus liquidi, deficit quoque sensuum exercitium, deficit motuum perennitas, functiones omnis generis, maxime vero vitales & animales turbantur, ac elanguescente tandem ipsius cordis systaltica vi, mors ipsa accedit, non ex morali, ut quidam volunt, causâ, ob tædium principii interni vitalis, propter motus antea frustra institutos, sed ex causa physica, ob organum sic corruptum & vitiatum.

VI. Quæ omnia sic omnino contingere, testatum faciunt pathemata illa truculenta, quibus hæc hæmorrhagia stipatur, & e quibus, ceu diagnosticis signis, etiam cognoscenda. Nimirum qui eam incurunt in terram concidunt subito, omni mentis vi ac cogitatione, sensu quoque ac motu privantur omni,

cun-

cuncta membra sunt languida & flaccida, lingua obtusescit, palpebræ suspensæ & os hians comparent, deglutitio sublata, & alvus, & vesica, retinenda excrementa, haud raro sponte dimitunt. Atque hæc omnia læsam cerebri functionem & elanguescens inde musculorum robur produunt luculenter.

VII. Difficili autem & intercepto sanguinis per capitis interiora com meatui tribuenda reliqua quæ observantur phenomena. Quod scilicet genæ rubicundo admodum & florido colore suffundantur, facies tumeat, vasa per faciem & maxime tempora diffurentia, turgeant, rupta in ore, naribus ac auribus sanguinem interdum, maxime post mortem, fundant, quin accedente putredine, caput in miram distendatur magnitudinem; id a sanguinis per carotides internas aditu denegato, & eapropter in externas facto impetu, merito derivandum. Quod oculi distendantur, prominent, rigidi & quasi vitrei compareant ac lacrimas uberius fundant; id lymphæ a sanguine stagnante copiosius secedente in acceptis ferendum. Quod cor valide pulset, arteriarum quoque pulsus magnus sit, ac post mortem cor mire turgidum magnæque arteriæ tubus haud raro admodum ampliatus offendatur, merito a sanguine ex cerebro eo regurgitante repetendum. Quod spiritus sit difficilis cum stertore & rhoncho, id sanguinis pulmones obruentis moli, eorundemque eapropter intercepto æquali reciproco motui, aërem rite nec expellenti, nec admittenti, imputandum. Quod demum vomitus & convulsiones cum

dentium stridore variæ accedant, non aliunde, quam a sanguine in duræ matris vasis hærente eandemque ad spasmus sollicitante, deducendum.

IIX. Iam sicuti omnis omnino hæmorrhagia supponit ac præviam habet, sanguinis, in illa ubi succedit parte, nimiam ad rupturam usque congestionem; ita quod eadem in hac, quæ in cerebro fit effusione, præsto sit, est utique certum. Evincent enim id omnes, quæ morbum hunc antecedunt ac prænunciant passiones, quas inter præcipuæ, capitis cum vertigine remulencia, ejusdemque præcipue in occipite, dolor pressorius & gravativus, visus modo per caligines, modo coruscationes, turbatio, oculorum humiditas & intumescencia, aurium susurrus atque tinnitus, memoriæ & ingenii aliqualis hebetudo, somnus profundus, incubo & infomniis stipatus, venarum jugularum turgescencia ac faciei præter consuetudinem rubore suffusio.

IX. Quemadmodum porro ad inducendam sanguinis in certa parte congestionem, præter ejusdem abundantiam, tum ipsius validior per spasmus in aliis partibus eo suscitatus appulsus, tum etiam partis congestionem admittens quædam debilitas, concurrunt; ita, quin eadem hæc ad gignendam eam, quæ in cerebri vasis colligitur congestionem, conferant, neutiquam dubitandum. Huc enim redit omnis vis & efficacia illarum causarum, quas ad ingignendum hunc morbum, cæu antecedentes & procatarticas conferre, ratio docet, experientia confirmat.

X. Ut

X. Ut de sanguinis plenitudine primum dicamus, propter eam omnino accidit, quod hæmorrhagia hæc frequentissime incidat in ætatem virilem, ubi confecto corporis augmento, succi in vasis plus justo accumulatur. Hinc porro fit, quod qui temperamenti sic dicti sunt sanguinei, nec non sanguineo-cholericici, item obei, cum iis, qui lautam, otiosam & sedentariam vitam sectantur somnoque indulgent, hæmorrhagiæ huic admodum sint obnoxii. Idem accidere iis, qui propter suppressas, aut imminutas spontaneas hæmorrhagias, nec non omittas diu fueras antea artificiales subtractiones, nimiam sanguinis copiam colligunt & coacervant, uberius testantur Medicorum observata. De neglecta sanguinis missione testes sunt *Acta Medic. Vratislav. MDCCII.* de narium hæmorrhagia suppressa HILDANVS *Cent. III. Obs. XI*; de hæmorrhoidibus retentis HIPPOCRATES, AMATIVS & ZACVIIVS LVSITANI, & qui primo loco ponendus fuisset, LANCISIVS, *de subit. mortib.* de mensibus & lochiis cohibitis cum FONTANO *Acta Nat. Curios.* passim; de vicaria etiam mensium per os & nares vacuatione HILDANVS *Cent. III. Observ. XII.*

XI. Tanto vero magis tantoque certius hæc sanguinis redundantia ad inferendum quod diximus damnum fit efficax, si accesserit altera illa causa, spasmus nempe in aliis externis remotisque a capite corporis partibus. Hujus enim tam infesta est operatio, ut non tantum sanguinis progressui in ea, quam deti-

net parte, fibras stringendo & vasa coarctando, obicem ponat, verum etiam eundem urgeat, ut aliorum cum impetu ruat, ibi vasa oppleat, diducat tandemque perumpat. Spasnum autem in hæmorrhagiis omnibus, atque etiam in hac, præsto esse, testatur juncta magnitudini pulsus durities, strictionem nervosarum in arteriis tunicarum prodens. Testatur quoque antecedens extremorum refrigeratio, nec non ille, quem quidam in artubus sentiunt, formicationis sensus. Atque etiam hanc ob causam fieri censendum est, quod experientia teste, hanc hæmorrhagiam sæpe incurrant, qui spasnis, in abdomine maxime, aliquandiu fuerunt detenti, qui scilicet colicis passio- nibus, præsertim spasmodicis, hypochondriaco malo, nec non diuturna alvi strictione laborarunt.

XII. Ex quo jam ulterius concludendum, omnia quæ spasnum inducere apta, in numerum causarum hujus mali esse referenda. Conspicius hoc nomine maxime est animi affectuum effectus, iræ inprimis ac terroris, quæ proxime in nervosas partes agunt, easdemque in anomalos spasticos motus adducendo, inæqualem quoque faciunt sanguinis circuitum, atque malum hoc sæpius accerunt; uti inter alios HILDANVS, SCHENCKIVS ac FORESTVS fidem faciunt. Idem efficere valet venereum œstrum, quo motuum æquilibrio sublato, adeo in quibusdam exagitatam fuisse sanguinem, ut ipso in actu occubuerint attoniti, ex *Henrici* ab HEER *Observ. XIIIX.* BARTHOLINO & D. PRÆSIDIS *de morbis ex inter-*
pestiva

pestiva venere dissertatione, constat uberius. Neque tantum impensior animi, verum etiam corporis commotio, ad sanguinem versus caput urgendum multum facit. Nos inter alia novimus a mica panis asperæ arteriæ illapsa, vehementissimam concitatam fuisse rufum, quam excepit hæmorrhagia in cerebro, lethali cum eventu.

XIII. Magna quoque ad inducendum hoc malum vis est materiæ illi acri, corruptæ & veneni tantam non naturam habenti, quæ a succorum vitalium connubio salutari admodum consilio segregata, ad corporis ambitum propellitur, quando, vel sponte iterum recedit, aut per injurias externas repellitur; quippe quæ nervosis internis membranis illapsa, spasticas atroces suscitatur stricture, per quas sanguis utique etiam agitur cum impetu ad caput ibidemque congeritur. Sic ex ulcerum manantium & fonticulorum coalitu id factum esse, auctor est WEPFERVS; ex coryzæ, pedum sudoris catarrhaliumque affectuum suppressione, nec non retrocedente scabie, *Ephemerides naturæ curiosorum*; ex arthritide & podagra emanante D. PRAESES *Med. System. rat. tom. III. pag. 189.* nec non WEPFERVS. Haud dissimilem perniciosum effectum in internis nervosis partibus edunt adstringentia, præpostere, imprimis hæmorrhagiis nimis data, de quo notabile observavit exemplum D. PRAESES, quod pluribus expositum in dissertatione Altorfii habita, de viro apoplexia ex *inconsulta hæmorrhoidum suppressione extincto.*

XIV.

XIV. Merito præterea in numerum caussarum hujus mali venit ipse aër, cujus constitutionem insalubrem & præternaturalem, epidemicum prorsus fecisse hunc morbum, LOMMIVS potissimum, BAGLIVVS & LANCISIVS affirmant. Maxime omnium vero generationi ejusdem favet frigus, quod fibras cutaneas stringendo vasaque in ambitu coarctando, ad interiora ipsumque caput urget ac pellit humores. Vnde HIPPOCRATES jam *sect. III. aph. 23.* hiemalibus morbis annumeravit apoplecticum. Et PISO notavit: quod, quando circa solstitium hibernum boreas, corpora valde comprimens & mercurium eapropter in barometro sursum urgens ventus, repente insurgit, dispositos admodum infestare soleat attonitus morbus. Neque minus ad producendum hoc malum multum facit subita aëris mutatio. Nos certe crebrius observavimus, quod, si diurnam aëris intemperiem frigido-humidam, vento diutius ex occidente & zephyro spirante, subito ventus frigidus valde ex borea excipit; aut etiam intemperiem aëris calidam & humidam, cito sequitur algida & constringens atmosphaeræ constitutio: facilis admodum in hunc morbum dispositis fit lapsus. Quo etiam fundamento nititur illa AMATI LVSITANI *Cent. I. curat. XXXVI.* observatio, qua admissio liberius corpori ex balneo fervido æstuanti frigido aëre, apoplexiam accessisse memorat.

XV. Accedit causa, inter præcipuas numeranda, vasorum scilicet & membranarum cerebri imbecillitas,

tas, sive imminuta potentia motrix systaltica. Sine hac enim nec abundantia, nec appulsus sanguinis, ad excludendum hoc malum sufficiunt; at ubi adest, membranæ sanguinem appulsam minus vegete protrudunt, vasa eidem cedunt, lentus fit circuitus, stagnatio, factus tandemque ruptura. Est autem hæc debilitas quandoque nativa & a parentibus accepta, qua fit, ut certis familiis, fatalis atque funestus sit hic morbus, uti exemplis HOEFERVS, FORESTVS atque SENNERTVS confirmarunt. Alia demum accedit; quod patet in senibus, in quibus, quia partium omnium labascit robor, non mirum est, id etiam contingere in capite, ipsosque eapropter frequentius pati hos manes.

XVI. Inter causas, quæ vasa ac membranas cerebri tono privant debito, potissima utique est, ingluvies, intemperantia atque ebrietas, ex cerevisiis lupulatis, vino, maxime sulphuris fumo infecto, nec non vini spiritu. Horum enim ea indoles, ut sanguinem exagitent, expandant, eoque simul ipsa vasa per quæ decurrit distendant. Quod ubi accidit crebro, manet illa distensio, systaltica vis infringitur & ad concipiendam morbosam stagnationem sternitur via. Vnde merito hinc causam repetit *Henricus* ab HEER, quod septentrionalibus populis adeo frequens sit hic morbus, ac uti LANCISIVS observavit, nemo fere sobriæ vitæ addictus eodem corripiatur. Nec dispar ratio eorum, quæ capiti stuporem conciliant, opiatorum, absynthii, lupuli, nicotianæ, croci, car-

C

bonum

bonum vivorum, musti & cerevisiae fermentantis vaporum, quibus dum succi & canales plus justo rarefiunt ac distenduntur, impeditus utique fit progressus.

XVII. Non minoris momenti ad proritandam cerebri hamorrhagiam sunt vigiliae assiduae, meditationes profundae, lucubrationes nocturnae, veneris quoque intempestivum ac nimium exercitium; quippe quae cerebro nervosisque partibus cunctis mirum quantum subtrahunt robur. Eundem in finem cooperantur somnus profundus, situs capitis declivis, constrictiono colli arctior, radii solares in nudum caput impingentes, ipsae quoque polyposae concretiones, quas in durae matris sinibus & jugularibus venis semper fere offendi fidem facit GREISELIVS in *M. N. C. ann. MDCLXX. obs. LXXIV.* His enim tum sanguinis ad caput affluxus invitatur, tum maxime ejusdem regressus impeditur, eoque, ita vasa obruuntur cruore, ut eorum systaltica vis propulsationi non amplius sufficiat.

XIIX. Neque vero omnis nimia sanguinis ab istis quas adduximus causis suscitata ad caput translatio, statim rupturam & lethalem e cerebri vasis effusionem infert; sed interdum singulari naturae robore & accedente convenienti Medici auxilio, sanguis ibi stagnans, vasa opplens atque diducens, priusquam perrumpat, deficitur iterum ac in motum redigitur, ut salva maneat vita; licet saepius internis in sensibus, praesertim memoria, debilitas, ac in artubus unius vel alterius lateris roboris defectus relinquatur. Vocare solet hunc

hunc affectum D. PRAESES apoplexiam levem & spasmodicam. Apoplexiam, quia qui ipsa corripuntur concidunt pariter ut apoplectici, motuque & sensu, licet non semper penitus, privantur, fiunt aphony & partes extremae frigidae sunt ac rigidae. Spasmodicam, quia plerumque a spasticis stricturis & primarum viarum flatulentis oritur, in hypochondriaco maxime & hysterico malo affectis, praecedentibus aliud caput debilitantibus causis. Levem, quia mens successive redit, ac misso sanguine, soluta alvo & admotis capiti naribusque externis efficaciter discutientibus, symptomata paullatim evanescent, erumpente ut plurimum inter illa, vel discedentibus ipsis, vomitu, quo quandoque viscida copiosa, quandoque biliosa viridis materia rejicitur. Quae quidem materia plerumque causam & fomitem hujus mali suppeditare solet, licet ipse vomitus sit nihil aliud, quam stomachi convulsio, suscitata in paroxysmo ob consensum, qui nerveis ventriculi tunicis, cum ipsa dura matre intercedit. Interim haec incompleta cerebri haemorrhagia, sive apoplexia, merito distinguenda a syncope. Vtrisque enim communis sensus motusque abolitio; at in apoplexia respiratio adhuc succedit, cordis & artiarum pulsus percipitur & facies rubet, quae in syncope secus sunt omnia.

XIX. Dein hic qui a sanguinis effluxu in cerebro oritur attonitus morbus, probe discernendus ab illo, qui fit a feri ibidem secessu, & quem consequitur hemiplexia & paralyfis totius lateris, ac vita quidem

servatur, sed admodum misera. Hæc enim fit, quando quidem sanguis nimia copia cum impetu congeritur ad caput, non tamen vasa perrumpit, sed propter diuturnam tantum stagnationem serum per poros secedit, ac descendens vel ad cerebri basin, vel ad spinalis medullæ alterutrum latus, eidemque incumbens, liquidi subtilioris activi tam secretionem, quam influxum in nervos, intercipit, eoque partes in latere alterutro sensu privat ac motu. Vt præterea-
mus conspicuam illam differentiam, quæ affectus inter soporosos & hunc quem delineavimus intercedit, dum illi sensim, non simul ac semel accedunt, neque sensus & motus abolitionem, sed tantum sub somnolentia obnubilationem juncta habent.

XX. Quod ceterum HIPPOCRATES de apoplexia *Sect. II. aph. XXXII.* consignavit prognosticon, id utique veritati respondet egregie: *vehementiorem, scilicet, qualis est quæ a sanguine effuso, plane non, debiliorem autem, sive quam sanguis stagnans & iterum secedens gignunt, difficilius solvi.* Nisi enim post venæsectionem & congrua adhibita auxilia intra XXIV. horas sequatur levamen & symptomata remittant, spes salutis decollavit, & ex observatione AVRELIANI, tertius dies longissimus moriendi terminus. Isque funestus eventus metuendus tanto certius, si senes invasit plethoricos morbus, ubi jam vires fractæ & cerebrum debile; si inebriationem summam, gravemque animi affectum iram & terrorem excepit; aut etiam si alii antea perpesso morbo supervenit. Mortem autem
instare

instare concludendum: si stertor magis magisque ingravescit cum respirationis difficultate; si cor palpat vehementius arteriarumque pulsatio admodum magna, dura simulatque inæqualis; si, ubi paulisper ad se redit attonitus, aliena tamen est mens; si convulsivi motus unius lateris ipsiusque pectoris accedunt, frigidus præsertim in superioribus sudor hæret guttatum, ipsa exspiratio frigida est, & urina, & alvi stercorea sponte elabuntur.

THESES THERAPEVTICÆ CVM CAUTELIS.

I.

Quum adeo præceps & periculosum sit hoc malum, cito utique ac tempestive succurrendum, ubi adhuc salutis spes, ac æger in loco temperato & lucido ita collocandus, ut cervice non nimis declivis ac supinus, neque etiam plane erectus cubet, pedesque imprimis, vel plumis, vel integumentis, a frigore defendendi ac fovendi. Ipsa autem curatio respondeat causis. Inter quas quia præcipua, antecedens ipsum effluxum sanguinis redundantis in cerebri vasis congestio eminens, cum imminuta motrice vasorum ibi & membranarum potentia, eo quam maxime medicatio dirigenda: tum ut sanguinis motus & impetus a capite divertatur; tum etiam ut partibus ibi a robore defectis illud reddatur, ad redigendum iterum in motum qui subsistit sanguinem.

C 3

II. Ad

II. Ad exsequendum primum, ab omni ævo ceti effeac æstimatum, & ab ipsa natura comprobatum remedium est in sanguinis missione, mox in principio mali, sine mora instituta. Huic merito primas in medicatione detulit cum NYMANNO DODONÆVS *observ. medic. cap. IIX.* aliique. Nec ipsis in senibus eam omittendam esse, DECKERVS *exercit. pract. p. 385.* memorabili exemplo vetula LXXII. annorum, per eam ab apoplexia liberata, confirmat. Quin ipsam naturam hanc monstrare viam, ex LANCISII observatione patet, qua senem fere septuagenarium apoplexiæ prodromis affectum, effusissimum narium, ad duodecim libras hæmorrhagia, sanatum esse memorat.

III. Quo vero pacto sanguis sit subtrahendus? non omnes eodem modo definiunt. Nonnulli, ac inter hos potissimum CATHERWOOD, in libello Anglice edito, arteriotomiam omnibus aliis sanguinem mittendi modis anteponendam esse rationibus & exemplis docet. Cui sententiæ calculum adjecerunt Germani quidam Medici, inter quos etiam LOEW ab ERLSFELD *in Medic. pract.* Nec improbandum videtur consilium, ac dolendum modo, nostris in oris, ob Chirurgorum ineptitudinem ac remedii novitatem, illud adhibere non esse integrum. Plurimi venæsectionem suadent; sed quo in loco secanda sit vena, iterum in diversum abeunt. Alii venas in brachio, alii in fronte, naribus, nec non sub lingua incidere jubent. MORGAGNI venarum occipitalium incisionem

tionem eximie collaudat *Advers. anat. VI. pag. 108.* quia hæ venæ intra cranium cum utroque laterali sinu communicant, eaque propter instituta ipsarum sectione, sanguis, quem in sinus convecturæ erant, averitur, atque hinc reliqui sanguinis, qui per eosdem sinus progreditur, copia minuitur aliquantum, motus autem non sine emolumento augetur. Quia vero harum venarum trunci profundius siti & nonnunquam in plures minoresque ramos divisi reperiuntur, cucurbitulas & crebras altasque incisiones antefendas putat. Quo quidem modo jam ZACVTVS LVSI-TANVS *Med. Princ. hist. lib. I. hist. XXXIII.* bis apoplecticos se sanasse refert. Ab exercitatissimis tamen & numero plurimis Medicis SEVERINO, LAN-CISIO, FREINDIO, BERGERO, nec non D. PRAESIDE in *Medic. ration. system. tom. III. p. 608.* venarum jugularium incisio laudatur, quia cerebro valde vicina & quam optime spatium libertatemque fluendi facit sanguini cerebro impacto ibique copiosius congesto.

IV. In omni sanguinis missione tenenda hæc. Instituatür quam potest fieri cito, priusquam ad atoniam usque dilatata arteriola & a sanguine effuso cerebrum inundatum. Foramen infligatur satis amplum, ut sanguis citatiori & liberaliori flumine efferatur, quia lentus effluxus juvat nihil. Adornetur in loco parti affectæ proximo, brachio scilicet vel jugularibus. Quantitas sanguinis emittendi, ex vasorum plenitudine, pulsus virumque habitudine determinetur, semper

semper tamen sit larga. Si corpus plethoricum, temperamentum sanguineum, morbus a sanguinis evacuatione impedita ortus, iteretur sanguinis subtractio, quin repetatur, quum DIONIS perhibeat, septies demum incisam venam profuisse. Sed primum celebretur in pede, postea in brachio, seu collo, ne, si secus fit, dato in parte superiore exitu, ex inferioribus & corporis ambitu ad caput major inviteatur affluxus.

V. Præter venæsectionem, ad divertendum sanguinis a capite affluxum, præstans virtus eorum, quæ alvum irritant fortius, non tamen drasticorum illorum cathartorum, quæ veneni quippiam recondunt, sed quæ indolis innoxia, nerveas tantum intestinorum tunicas extimulant efficaciter & ad motum sollicitant, qualia sunt salsia, gemmæ scilicet, Sedlicensæ & ammoniacum. Hæc indenda paullo liberaliori dosi clymatibus, ac præterea addendæ species, quibus status discutiendi & roborandi virtus inest, cuius indolis ruta, salvia, majorana, satureja, thymus, serpillum, flores lavendulæ, liliorum convallium, chamomillæ Romanæ, item semina carvi & anethi, unacum oleis expressis, rutaceo, chamæmelino ac laurino. Et sic confecta enemata non nimia copia, sed crebro, injicienda, ne iterum elabantur, & quidem ministerio syringæ, quo eo altius penetrent ac pervadant.

VI. Quæ vero nervosâ robore exutas partes roborant & ad motum extimulant eoque humoris subsistentis discussionem promovent, exterius partim, partim

partim interius admovenda. Exterior præstans virtus volatilium urinoforum, mixtorum cum cephalicis; inter quæ palmam fert in liquida forma salis ammoniaci cum calce viva paratus spiritus, rutæ & majoranæ, vel lavendulæ oleo imprægnatus; in sicca forma sal volatile salis ammoniaci siccum, iisdem oleis irroratum. Quæ vel naribus ad odorem admota, vel pluma ad interiora narium admissa, vel etiam per calamm scriptorium insufflata, excitant efficaciter. Eundem in finem locis exquisitoris sensus, maximeque pedum plantis, admoveri solent ea, quæ doloris quendam sensum ibi excitant, sicque universum nervosarum partium systema ad contractionem sollicitant. Quo nomine notæ sunt frictiones asperiores cum panis aut excutia instituta, nec non urticationes; nota quoque vesicatoria ipsaque cauteria actualia, quorum novum & a LANCISIO approbatum adhibendi modum, evulgavit DOMINICVS MISTICHELLI in tractatu Itala lingua de apoplexia edito.

VII. Interius autem si deglutendi facultas superest, aut reddita, neutiquam danda spirituosa, aut volatilia; quippe quæ sanguinem, jam tum æstuantem, magis commovent ac rarefaciunt, eaque propter a PITKARNIO de *circul. sangu.* merito rejiciuntur. Sed propinanda ea, quæ analepticam, excitantem & simul discutientem virtutem possident; inter quæ spectata virtus diaphoreticorum fixorum, cum cinnabari, succino & nitro, quæ in pulveris forma cum aquis congruis, vel melius adhuc in potionem reda-

ta porrigi possunt. Nobis quidem frequentioris & probati usus mixtura hæc: recipe aquæ liliorum convallium cum vino, florum tiliaë, primulaë veris, cinnamomi sine vino, aceti destillati ana uncias duas, spiritus cornu cervi succinati drachmam, antimonii diaphoretici, cinnabaris, lapidum cancrorum ana drachmam semis, sirupi corticum aurantium drachmas duas. M. Cui nonnunquam, ad levem quandam stimulum nerveis stomachi fibrillis cum omnibus reliquis consentientibus inferendum, tantillum tartari emetici adjicere solemus, ne tamen vomitum moveat.

IIX. Sed quia hæc cerebri hæmorrhagia non tantum oppido periculosa, verum etiam, etiamsi curata fuerit, facile repetit; haud postrema medentis cura eo utique dirigenda, quo ejusdem tam accessum, quam recursum, arceat. Jam recte utique cum **MARTIANO & BALLONIO** sensit *Casp. HOFMANNVS, lib. III. instit. med.* apoplecticos, quotquot sint, esse plethoricos. Ideo, ut sanguinis redundantia minuatur, danda est opera quam maxime. Hunc autem in finem nunquam non utilis sanguinis missio, maximeque illa, quæ circa æquinoctiale institui solet tempus, quo solennes fere esse solent sanguinis & humorum commotiones, naturæque conatus ad eliminandum id, quod est in corpore superfluum. Saluti eapropter etiam est, vel ipsius **HIPPOCRATIS** testimonio, hæmorrhoidum fluxus, maxime iis, qui eundem antea jam experti. Sed eundem sine damno

pro-

provocare & promovere, est utique artis. Nos ad obtinendum hoc, præter frictiones in ano & admiffos fotus, maxime proficuum censemus hirudinum applicationem. Quibus utiliter adjungitur usus elixirii balsamici, ex aloë correctæ, croco, myrrha & succino, cum menstruo lixivioso aquoso, non spirituoso parati, nec non pilularum balsamicarum circumspecte datarum. Quæ tamen hæmorrhoides moventia, minime adhibenda, si nulla ad fluxum adest dispositio, sed tum demum, quando emanere, aut parcius fluere incipit, alias, præsentè plethora, plus nocent.

IX. Dein ad vindicandum ab incurfu hujus mali corpus, maximum utique est præsidium in debito alvi secessu. Etenim generalis fere canon est practicus: neminem facile capitis morbos incurrere, cui officium rite facit alvus. Interim tamen alvina hæc excretio neutiquam proritanda validioribus drastis, quæ nerveas intestinorum tunicas impetuosius aggrediendo, spasmos suscitant in iis, & inæqualem sanguinis circuitum inducunt. Blandioribus potius & naturæ amicis hoc expediendum. Inter quæ commendabilia maxime rhabarbarina cum salinis abstergentibus, nec non pilulæ polychrestæ ac clysteres.

X. Quæ præterea a quibusdam commendantur aquæ & balsama sic dicta apoplectica, tam interne usurpanda, quam exterius temporibus, naribus ac nuchæ inungenda, ad curationem æque ac præventionem hujus mali, nostra quidem sententia, in iis, quibus

metus hamorrhagia cerebri, plethoricis, sanguineis, virilis ætatis personis, sunt potius perquam nociva. De quo grave est testimonium DODONÆI *Stirp. hist. lib. VI. cap. VI.* ita habens: *Ubi humorum copia ad- est, præsertim sanguini permixtorum, non tutus hujus (stillatitii lavendulæ liquoris) usus est. Sicuti neque compositionis, quæ ex stillatitio vino, in quo hujusmodi herbe, flores, seminare & aromata macerata sunt, conficitur, quam plerique temere & indifferenter exhibent. Nam calidorum hujusmodi caput impletium usu, & morbus intenditur, & æger in periculum inducitur.* Tutiora longe infusa theiformia cum aqua, ex herbis cephalicis, melissa maxime, betonica, salvia, cum cardamomo minori condita, quæ frequentius forbillata, sanguinis motum æqualem servant atque ipsi etiam cerebro nervisque conducunt.

XI. Nulla vero ab omnibus erit expectanda incolumitas, nisi simul accesserit exactum in vita victu- que moderamen. Potissimum autem ad præservatio- nem momentum fert, quies cum abstinentia, quo CELSVS magnos morbos curari perhibet. Quare vitanda ciborum repletio immodica eorumque varie- tas; vitanda vina dulcia potentia, omniaque inebrian- tia, valida corporis exercitia, maxime post cibum. Neque is qui malum hoc metuit post coenam statim eat cubitum; neque etiam capite nimis declivi cubet. Si aër ita comparatus, ut genesi hujus mali sit accommo- dus, corpus ei non committendum, sed pedes maxime a frigore defendendi, quandoque etiam pediluvio te-

pido

vido immittendi, & in conclavi temperate calido manendum. Motus subinde instituendus est placidus, animus liber servandus atque tranquillus, somnus nec nimis longus, nec nimis accisus sit. Verbo: vitentur omnia, quæ supra in causarum procatarcticarum numerum relata leguntur.

OBSERVATIONES CLINICÆ.

I.

Comes illustrissimus, fere quinquagenarius, sanguine succique plenus, aliquot ante annos affectus fuerat aliquoties paralyti, leviori tamen, cum loquendi difficultate. Inde petiit vicinas ditioni suæ Carolinas, iisdemque usus est tam interius, quam exterius. Sed quum inconsulto id fecisset Medico, neque sanguinis missione, neque alvi purgatione, corpus prius rite preparasset, accidit, quum in balneum nimis adhuc calens descenderet, ut subito sensum tam internorum, quam externorum usu, privaretur omni, sequuta mox respiratio valde citata, cum convulsivo quodam pectus attollente motu, arteriæ pulsarunt valide cum quadam duritie & facies intense rubuit. Secta fuit vena, admotum quoque naribus sternutatorium, quo vehementior pectoris concussio cum summo sterore inducta. Latus sinistrum totum omnis motus ac sensus fuit expers, manus tamen in eo convulsa perpetuo agitata. Mens plane non sibi constitit & intra quinque horas excepit mors. Post quam ingens sanguinis ac feri sanguinolenti copia, per viginti quatuor & longius horas, e naribus manavit.

D 3

EPI-

EPICRISIS.

Si ullus thermalium aquarum ad balneum usus circumspeditionem possit ac prudentiam, certe est Carolinarum. Harum enim ea indoles, ut terreo calcareo, nec non martiali quo polleat principio, corporis superficiem constringant valide & sanguinem ac humores ad interiora agant. Atque hinc est, quod oedematofos pedum tumores abigant cito, ac ubi corpus spasms obnoxium est simulque vasa sanguine turgent, graves passiones, cordis palpitacionem vehementem, capitis dolorem acutum, cum virium dejectione & artuum debilitate inducere, quin febrem continuam aequae ac intermittentem accendere valeant. Ea vero propter etiam non mirandum, quod in illustrissima hac persona, sanguine redundante & praesente jam in capite ad humorum stagnationem dispositione, usu inconsulto, sanguis cum impetu fuerit congestus ad caput, ac tam in ipsius interioribus, quam exterioribus vasa rupta, lethali cum eventu. Id enim luculenter arguit sanguinolentum illud largum post mortem narium profluvium, quod factam in cerebro haemorrhagiam, semper prodit. Quod autem sternutatorio admoto increvit spiritus cum stertore difficultas, id utique monet medentes, ut in apoplexia sanguinea parum eorum quae sternutamenta movent & circumspedunt, sedato prius sanguinis ad caput impetu habeant, usum, ne sanguis majori cum vehementia ad locum cui stimulus impressus ruat mortemque acceleret.

II.

Femina generosa, quinquagesimum ætatis annum agens, constitutionis sanguineæ & texture admodum teneræ ac mollis, copiosum semper experta fuerat sanguinis per menses fluxum. Sed quum is quadragesimo nono anno ob ætatis rationem retineatur, ipsa de anxietate & angustia præcordiorum, inflatione in latere abdominis sinistro, gravitate & flacciditate artuum, vertiginoso capitis ac gravativo dolore, cum somno inquieto & interrupto, graviter cepit conqueri, licet vultum rubicundum admodum exhiberet. Accedente tandem hieme, adeo exacerbata fuerunt hæc omnia, ut Medici auxilium implorare cogeretur, qui ad discutiendos flatus salia dedit volatilia oleosa, itemque carminativas essentias, ac præterea porrexit purgantem pulverem, ex resina jalappæ scrupulo dimidio ac tartari vitriolati granis sex. Quo quum sexies non sine acerbis torminibus fuisset purgata, insequenti nocte insultu correpta est apoplectico, pulsu tamen & respiratione adhuc integra. Secta fuit vena prætinus & injectus clyster acris; quibus ad se quidem rediit attonita, sed superfuit aphonia magna que capitis debilitas. Hæc ut tolleret & recidivam arceret morbi artifex, obtulit denuo purgantem cum aqua liliorum convallium pulverem, ex resina jalappæ granis XII. & vitriolati tartari granis X. Quo assumpto, elapsa vix hora, rediit apoplexia & miseram brevi tempore tradidit morti.

EPICRISIS.

Inclinant utique in sanguineam apoplexiam sanguineæ

guineæ femine desinente mensium fluxu, eaque propter venæsectione opus habent quam maxime, ne accedentibus aliis causis, in actum erumpat dispositio. Ad quod si quicquam aliud efficax, est certe usus purgantium validiorum ac tormina inducentium. Quæ inter merito numeranda funestis multis effectibus infamata jalappæ resinæ, in pulvere data; quippe quæ deglutita in stomacho facile coit ac plicis nervæ intestinorum tunicæ adhærescens, spasmos ciet ac oppido dolorosas tensiones, quibus utique sanguis urgetur ad superiora, ibidemque effectus edit exitiales. Quo magis patet, graviter peccasse medicantem, qui accedente post oblatum hoc purgans, apoplexia leviore, hæc remittente, idem obtulit iterum in tanta copia, eoque recidivam induxit graviorem simulatque lethalem. Ac licet haud adeo incongrua videri possit noxios humores ad inferiora deducendi intentio, clementioribus tamen laxantibus, vel etiam clysteribus id fuisset perficiendum, non iis, quæ intestinis spasmos, ex torminibus cognoscendos, inducunt, eoque sanguinem ad caput urgendo, ut ibi perumpat & lethum inferat, faciunt.

Sed hæc de hæmorrhagia cerebri attulisse sufficiat. Plures quidem ex longa D. PRAESIDIS experientia adducere potuissimus observationes clinicas. Verum & temporis, & chartæ angustia, id vetarunt. Quare reliquas commodiori forsitan loco reservamus, ac interea ut his cum fructu utatur benevolus lector volumus.

FINIS.

MS 101 50

Ul 923

ULB Halle 3
004 179 358

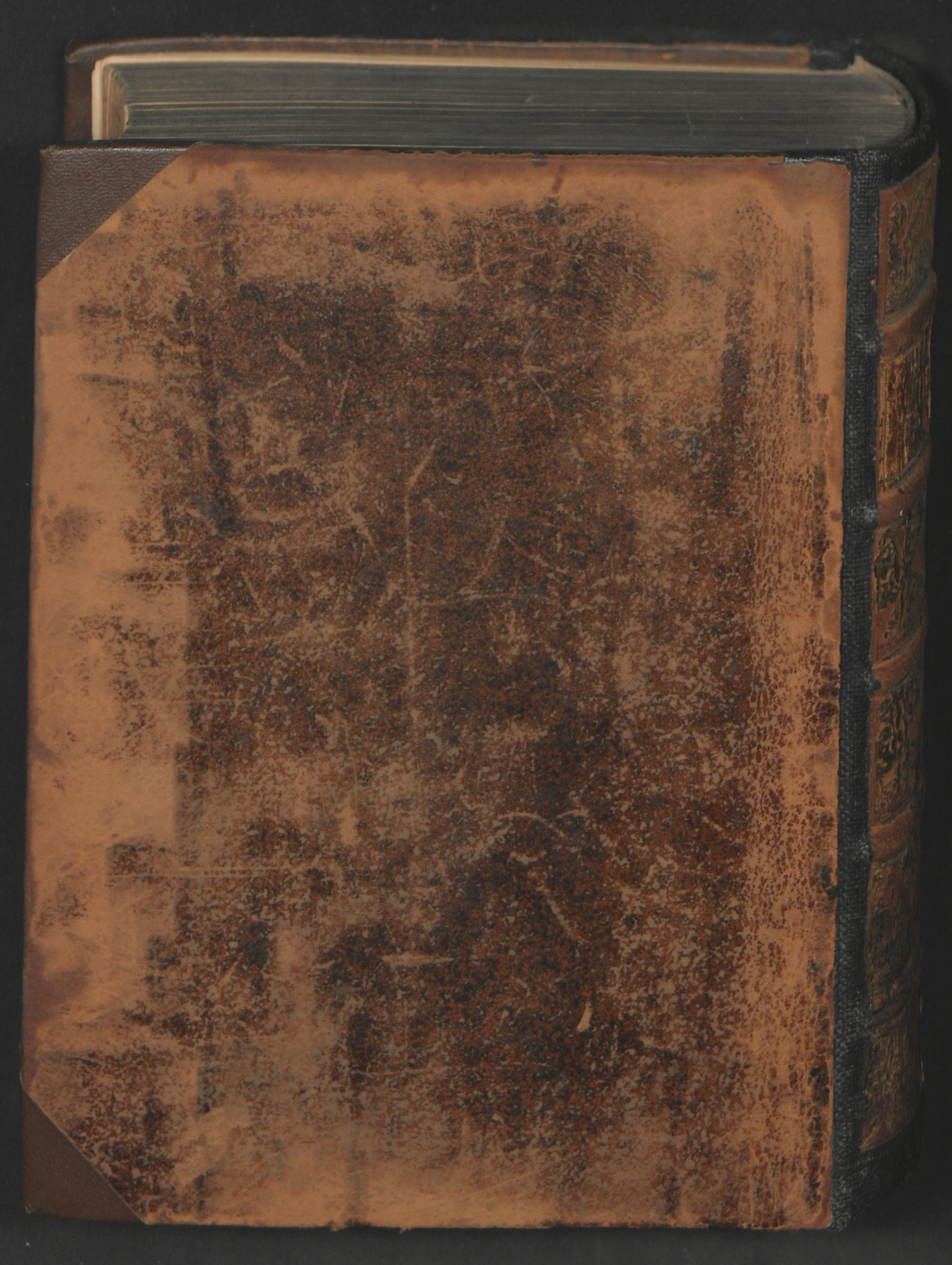
TA → OL

nur 1 Stück und 10 verbunden

Retri ✓

Walter Becker
Buchbinderei
Halle/Saale
Thüringer Straße 24

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
**HÆMORRHAGIA
CEREBRI**

QVAM
PROPITIO NVMINE SVMMO
PRÆSIDE
D. FRIDER. HOFFMANNO
FACVLTATIS MEDICÆ SENIORE

AD
DOCTORIS IN MEDICINA
DIGNITATEM ET PRIVILEGIA
RITE OBTINENDA

AD D. 8. AVGVSTI A. R. S. CIOCCCXXX.
PVBLICO EXAMINI

SVBMITTET
GABRIEL ZACHARIAS CLAVDER
ALTENBVRGENSIS MISNICVS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ
TYPIS GEORGII IACOBI LEHMANNI VIDVÆ.